

Vergaderjaar 2022–2023

31 066

Belastingdienst

Nr. 1253

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 28 juni 2023

De vaste commissie voor Financiën heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Staatssecretaris van Financiën over de brief van 2 juni 2023 inzake voortgangsrapportage hersteloperatie toeslagen januari–april 2023 en maatregelen versneld duidelijkheid voor ouders (Kamerstuk 31 066, nr. 1235).

De Staatssecretaris heeft deze vragen beantwoord bij brief van 23 juni 2023. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Tielen

De adjunct-griffier van de commissie,
Meijerink

1

Wat is de stand van zaken omtrent het AOW-gat van gedupeerden die naar het buitenland zijn gegaan?

In overleg met het Ministerie van SZW en de Sociale Verzekeringsbank wordt gekeken naar mogelijkheden om eventuele onvolledige opbouw te herstellen. Omdat de situatie van ouders die tijdelijk buiten Nederland hebben gewoond en weer terug (willen) keren sterk verschilt en de voorzieningen en rechten ook per land sterk verschillen is er geen generieke oplossing of voorziening mogelijk.

2

Hoe lang moeten ouders wachten op de afhandeling van hun bezwaar?

De gemiddelde tijd tussen ontvangst van een bezwaar en de dagtekening van de beslissing op bezwaar is, opgesplitst naar regeling:

Eerste toets: circa 11 maanden

Integrale beoordeling: ruim 14 maanden

Verzoek werkelijke schade: ruim 11 maanden

Het gemiddelde van alle bovenstaande regelingen is circa 13 maanden.

Dat betekent dat ouders die een bezwaar hebben ingediend, momenteel lang moeten wachten op de afhandeling van hun bezwaar. Het kabinet heeft daarom in de Kamerbrief van 2 juni 2023¹ maatregelen aangekondigd om de instroom van bezwaren te voorkomen en expertise in het bezwaarproces gericht in te zetten. Het kabinet heeft daarbij toegezegd voor het commissiedebat nog een brief naar de Kamer te sturen die nader ingaat op de voorgenomen maatregelen.

3

Wat is het verwachte totale aantal aanmeldingen bij de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) aan het einde van 2023?

De verwachting is dat, als de huidige instroom zich doorzet, het aantal aanmeldingen aan het einde van 2023 zal zijn opgelopen tot circa 68.000.

4

Als een ouder die na de eerste toets niet als gedupeerde wordt erkend toch een aanvraag voor de integrale beoordeling doet, ziet die integrale beoordeling er dan anders uit dan de integrale beoordeling van iemand die wel tijdens de eerste toets werd erkend als gedupeerde? Zo ja, wat zijn de verschillen tussen de beoordelingen?

Elke aangemelde ouder heeft wettelijk gezien recht op een integrale beoordeling en hoeft die na een eerste toets niet aan te vragen. De versnelde werkwijze, waarbij de persoonlijk zaakbehandelaar niet alleen de relevante feiten verzamelt en de gesprekken met de ouder voert, maar ook zelf de beoordeling uitvoert, wordt nu ingezet bij ouders die na de eerste toets (nog) niet zijn erkend als gedupeerde. Aan alle integrale beoordelingen, ongeacht de uitkomst van de eerste toets, worden dezelfde kwaliteitseisen gesteld.

5

Wanneer een gedupeerde ouder afziet van de integrale beoordeling, wordt er dan gevraagd waarom de ouder dat doet? Zo ja, wat zijn de veelgehoorde reacties?

Er vindt altijd een afrondend gesprek plaats met de ouder waarin de ouder ruimte heeft om vragen te stellen en geïnformeerd wordt over de consequenties van het afzien van een integrale beoordeling. Veelgehoorde eerste reacties van ouders die afzien van verdere beoordeling zijn bijvoorbeeld dat ouders het herstelproces graag achter de rug willen hebben en geen brieven meer willen ontvangen, of dat ouders voldoende erkenning en compensatie hebben gekregen.

¹ Kamerstuk 31 066, nr. 1235.

6

In het algemeen, hoeveel korter zijn de behandel tijden nu de persoonlijk zaakbehandelaar meer ruimte heeft in de behandeling van de integrale beoordeling?

Omdat de persoonlijk zaakbehandelaar bij de versnelde werkwijze met de integrale beoordeling ook de beoordeling doet, is de afhandeling efficiënter. Dit leidt soms tot een verkorting van de behandel tijd van 50% ten opzichte van de behandel tijd van de reguliere integrale beoordeling. Hierbij moet vermeld worden dat vanwege een aantal andere versnelingen en verbeteringen die momenteel worden ingevoerd rondom de integrale beoordelingen, ook reguliere beoordelingen sneller dan voorheen worden afgehandeld.

7

Wat zijn de verwachte proceskosten van het behandelen van 2.500 bezwaren met mediation?

De geschatte totale kosten voor 2.500 bezwaarbehandelingen met mediation bedragen circa 30 miljoen euro. De geschatte kosten voor bezwaarbehandeling zonder mediation bedragen circa 44 miljoen euro.

8

Wat is de verwachte duur van het behandelen van een bezwaar met mediation?

Het streven is om mediation zaken binnen 8 weken af te ronden, gerekend vanaf het eerste gesprek met de mediator tot de ondertekening van de vaststellingsovereenkomst of het beëindigingsbericht. Als eerste worden bezwaarzaken die al lang wachten op behandeling met mediation opgepakt.

9

Waarom is er een achterstand in het verstrekken van de hersteldossiers? Welke belemmeringen worden ervaren?

De vraag naar verschillende typen dossiers is veel groter dan de capaciteit die nodig om de dossiers samen te stellen en ervoor te zorgen dat de dossiers voldoen aan de privacyrichtlijnen. Hierdoor zijn achterstanden ontstaan bij alle dossiers.

Omdat bezwaren van ouders niet zonder bezwaardossier kunnen worden behandeld, is in 2022 besloten om prioriteit te geven aan het lakken van bezwaardossiers. Hierdoor lukt het UHT om te voldoen aan de wettelijke verplichting om ouders voorafgaand aan de hoorzitting het dossier te verstrekken. Sinds 2023 wordt ook prioriteit gegeven aan CWS-dossiers zodat die voorafgaand aan het gesprek met de CWS worden verstrekt. Als gevolg van deze noodzakelijke prioritering is de achterstand op verzochte hersteldossiers toegenomen.

Naast de al eerder aangekondigde inzet op laksoftware in het derde kwartaal van 2023, wil het kabinet door middel van de in de VGR-aanbiedingsbrief genoemde verbetermaatregelen zoals uniformering van de dossiers tot één type dossier en het minder intensief controleren op het anonimiseren van persoonsgegevens, hersteldossiers sneller leveren en de achterstand zo snel mogelijk wegwerken.

10

Hoe groot is de achterstand in het verstrekken van hersteldossiers?

De achterstand in het verstrekken van hersteldossiers bedraagt (op peildatum 8 mei 2023) 609 dossiers.

11

Waarom waren ouders ontevreden met de persoonlijke dossiers?

Uit een eerder onderzoek naar het persoonlijk dossier door Motivaction in december 2021/januari 2022 is gebleken dat ouders ontevreden zijn over

het persoonlijk dossier. Eén van de drijfveren om zo uitgebreid mogelijk informatie op te vragen is het verloren vertrouwen in de overheid. Het persoonlijk dossier lijkt echter de vertrouwenskloof verder te vergroten. Het dossier is zeer uitgebreid en bevat veel technische en niet-relevante informatie, waardoor de ouder door de bomen het bos niet meer ziet. Het persoonlijk dossier geeft daarmee ook geen antwoord op de vraag waarom zij gedupeerd zijn. Pas bij de eerste toets en/of integrale beoordeling wordt vastgesteld of en waarom een ouder gedupeerd is. Overigens blijkt uit ditzelfde onderzoek dat twee ouders het hersteldossier hadden beoordeeld, nadat zij eerder het persoonlijk dossier hadden ontvangen. Zij hebben de dossiers met elkaar kunnen vergelijken. Deze ouders waren over het algemeen tevreden over het hersteldossier, ook ten opzichte van het reeds door hun ontvangen persoonlijk dossier.

12

Waarom waren ouders ontevreden met de pilot hersteldossiers?

Van de 17 ouders die mee hebben gedaan aan de pilot hersteldossiers, hebben 9 ouders deelgenomen aan de evaluatie hiervan. Van deze 9 ouders hebben 5 ouders het hersteldossier gelezen. 7 ouders wilden alsnog een persoonlijk dossier, ook als zij het hersteldossier nog niet hadden gelezen. Welke informatie ze nog verlangden of wat er specifiek ontbrak werd niet duidelijk. Het is hierdoor moeilijk om conclusies te trekken.

Uit de zeer beperkte resultaten ontstaat een beeld dat ouders vanuit een gevoel van wantrouwen alles willen ontvangen wat de overheid van hen heeft. Ze vinden het moeilijk voor te stellen wat het volledig persoonlijk dossier precies omvat, maar de gedachte dat er een dossier bestaat dat potentieel meer bevat dan dat ze nu onder ogen hebben, leidt er mogelijk toe dat ze het uitgebreidere persoonlijk dossier willen ontvangen.

13

Naar verwachting, hoeveel driegesprekken kunnen er worden gevoerd na de volledige implementatie?

Afhankelijk van de behoefte van ouders zullen er naar verwachting tussen de 3.000 en 9.000 driegesprekken gevoerd kunnen worden met ouders die een integrale beoordeling beginnen of afronden. De inschatting is dat dit voldoende capaciteit is om te voldoen aan de vraag van de ouders. Vanaf juli 2023 is de inzet van het driegesprek geoperationaliseerd bij alle herstelteams van UHT. In het najaar van 2023 kan deze verwachting, op basis van het aantal daadwerkelijk gevoerde driegesprekken, worden aangescherpt, de Kamer wordt daar via de Voortgangsrapportage over geïnformeerd.

14

Hoeveel gedupeerden in het buitenland hebben zich aangemeld bij het Ondersteuning Team Buitenland (OTB) om terug naar Nederland te verhuizen, die nu nog niet geholpen worden? Hoe lang zal het duren totdat zij geholpen worden en terug naar Nederland kunnen verhuizen? *Gezinnen die willen terugkeren worden geholpen door OTB. Terugkeer is pas mogelijk als er huisvesting is gevonden. Voorkomen moet worden dat ouders terugkeren zonder woning omdat dat geen duurzame situatie oplevert. Vanwege de krapte op de woningmarkt is echter niet in elke gemeente snel een woning beschikbaar. Het OTB ondersteunt ouders bij het zoeken naar een woning, maar het is aan de ouder om zich in te schrijven bij een woningcorporatie, te reageren op woningaanbod etc. Het OTB legt voor alle ouders die ondersteuning krijgen vast of zij een terugkeerwens hebben of niet. Voor sommige ouders is die wens er op korte termijn, voor anderen voor over een aantal jaar. In de wet is opgenomen dat terugkeer door OTB kan worden ondersteund indien dit voor 1 juli 2025 in het plan van aanpak is opgenomen. Daarna is er nog*

1 jaar tijd voor de daadwerkelijke remigratie. Momenteel (datum 16–6) is voor 143 ouders vastgelegd dat er een terugkeerwens is, er zijn 119 actieve terugkeertrajecten, met deze gezinnen wordt terugkeer voorbereid, wordt er gekeken naar waar iemand wil gaan wonen, wat er mogelijk is rond huisvesting, scholen, werk etc. Ook zijn er afgelopen maanden 41 gezinnen met ondersteuning teruggekeerd naar Nederland.

15

Hoe lang wachten gedupeerden gemiddeld totdat zij worden gekoppeld aan een advocaat?

Uit navraag bij de Raad voor Rechtsbijstand blijkt dat het gemiddeld 2 á 3 weken duurt voordat een gedupeerde gekoppeld wordt aan een advocaat vanaf het moment van registratie bij de Raad.

16

Hoe groot is de groep kinderen in het buitenland die onder de kindregeling vallen maar problemen hebben met de aanvraag omdat zij geen burgerservicenummer (BSN) hebben?

Inmiddels hebben zich bij UHT 94 ouders gemeld bij wie dit speelt. UHT heeft een route ingericht speciaal voor deze kinderen omdat het aanvragen van een BSN vanuit het buitenland tot nu toe slechts via beperkte opties mogelijk was en de aanvraagroute per post voor veel landen niet betrouwbaar is. Via deze route kunnen deze kinderen snel en online een BSN aanvragen. De behandeling van de aanvragen van een BSN voor deze kinderen wordt in juni/juli gestart met het benaderen van deze ouders. Zij kunnen via een beveiligde online omgeving bewijsstukken uploaden. Als er een BSN is toegekend en de benodigde gegevens zoals het bankrekeningnummer en adres zijn bij UHT bekend, dan kan het bedrag van de kindregeling binnen 4 weken worden overgemaakt.

17

Waarom is het uitvoeringstechnisch niet mogelijk om DUO-schulden op te knippen tussen de periode waar de kwijtschelding wel en niet van toepassing is? Wordt er gezocht naar een oplossing?

Bij het toepassen van de pauzeknop, pauzeert DUO alle schulden van gedupeerde ouders en hun huidige toeslagpartner. Op het moment dat een ouder aangemerkt is als gedupeerde, wordt het deel van de studieschuld dat is ontstaan vóór de peildatum (1-1-2021), kwijtgescholden. Het deel dat daar eventueel nog buiten valt, vormt dan opnieuw één schuld, die weer in termijnen kan worden geïnd. In de praktijk blijkt dat veel van de gepauzeerde DUO-schulden vóór de peildatum zijn ontstaan. Dat is ook logisch omdat veel gedupeerde ouders al enige tijd zijn afgestudeerd en daardoor geen nieuwe schulden meer maken. Uiteraard wordt met ouders waar weer vorderingen worden opgestart contact opgenomen en worden zij ook gewezen op de mogelijkheden van DUO om bijvoorbeeld betaling naar draagkracht aan te vragen.

18

Op welke wijze zijn de hoge schulden van 538 gedupeerde ondernemers «succesvol afgerond»? Houdt dat in dat de schulden zijn afbetaald of kwijtgescholden?

19

Zullen de andere gedupeerde ondernemers met hoge schulden ook worden geholpen op dezelfde wijze?

Antwoord op 18 en 19: Voor de 538 gedupeerde ondernemers zijn de zakelijke schulden binnen de Europese regels volledig afgewikkeld. Voor 531 gedupeerde ouders betekent dit dat zij geen openstaande zakelijke schulden meer hebben in het kader van de schuldenaanpak. Voor 7 gedupeerde ondernemers zijn schulden afgewikkeld tot aan de

de-minimisgrens. Voor ouders die hiermee te maken hebben, of gaan krijgen, werkt het kabinet momenteel aan een praktische oplossing, zoals aangekondigd in de brief op 2 juni jl. aan uw Kamer. In de volgende Voortgangsrapportage zal de Kamer worden geïnformeerd over de (tussen)resultaten.

20

Hoe hoog was de uitstroom van medewerkers van de UHT tijdens het eerste kwartaal van 2023? Vergeleken met de kwartalen in 2022, is dit een hoger of lager aantal?

In het eerste kwartaal van 2023 zijn er 150 medewerkers uitgestroomd. In vergelijking met de eerste drie kwartalen van 2022 is dat hoger, ten opzichte van het vierde kwartaal lager. De instroom in het eerste kwartaal van 2023 lag met 321 medewerkers hoger dan ieder kwartaal in 2022, ook met het goed vergelijkbare eerste kwartaal 2022, toen 292 medewerkers startten.

Zowel de verschillen in in- als uitstroom per kwartaal kennen verschillende oorzaken, waaronder seizoenseffecten. Rond de jaarwisseling lopen veel contracten af en beginnen relatief veel nieuwe medewerkers. In de zomer liggen in- en uitstroom relatief laag. Uitstroom is doorgaans een keuze van de medewerker zelf, al dan niet ten tijde van afloop van zijn of haar contract.

21

Waarom melden zoveel mensen (70%) zich die niet gedupeerd zijn?

Bij 70% van de afgeronde eerste toetsen in de eerste vier maanden van 2023 bleek de aanvrager vooralsnog geen gedupeerde. Dit sluit aan op het beeld van afgelopen perioden. Op basis van de uitslag van de integrale beoordelingen blijkt per eind april 2023 53% van de aanvragers niet gedupeerd te zijn.

Veel mensen die zich aanmelden, zijn op enig moment geconfronteerd met terugvorderingen van de kinderopvangtoeslag en willen graag uitgezocht hebben of Toeslagen daarbij fouten heeft gemaakt. Vaak blijkt dat de terugvorderingen terecht waren. Deze mensen hebben hierdoor duidelijkheid over hun situatie. Ook zijn er veel aanmeldingen van mensen die zelf nooit aanvrager van de kinderopvangtoeslag zijn geweest, maar zich wel gedupeerd voelen, bijvoorbeeld vanwege problemen met andere toeslagen. Ook zij worden voor deze regeling beschouwd als niet gedupeerd.

22

Kunt u de evaluatie van de pilot hersteldossier door Motivaction met de Kamer delen?

Ja, deze is opgenomen in de bijlage bij deze beantwoording.